

Sosial og moralsk lære

Det har knapt eksistert en fremtidsforsker, en seer eller en profet som har hatt en fremtidsvisjon som på en så nøyaktig måte har forutsett de kritiske trekkene som menneskeheten står overfor – eller lagt frem sosiale læresetninger som har vært så nøye tilpasset tiden vi lever i.

“Ha et rent, godt og strålende hjerte, så at du får eie et urgammelt herredømme, uforgjengelig og evigvarende.”

— BAHÁ'U'LLÁH

ETT AV SÆRTREKKENE ved Bahá'u'lláhs skrifter er at de på en så nøyaktig måte utpeker de temaene og forandringene som menneskeheten har vært mest opptatt av i det tjuende og tjueførste århundre.

Temaer som spenner fra kvinners likestilling til rasemessig rettferdighet, fra eksplosjonen av vitenskapelig kunnskap og informasjon til den dynamiske prosessen som har krympet vår planet til en global landsby, og som er så sentrale for vår moderne verden, ble profetisk og inngående omtalt av grunnleggeren av bahá'í-troen. Bahá'u'lláhs visjon om fornyelse berører alle aspekter av livet, fra personlig moral til økonomi og styresett, fra samfunnsutvikling til religiøs praksis.

Det gjennomgående tema i Bahá'u'lláhs sosiale læresetninger er at menneskeheten er én eneste rase, og at tiden nå er inne til at den skal forenes i ett globalt samfunn.

Erkjennelsen av vår grunnleggende enhet, heter det i bahá'í-skriftene, gir næring til en rekke progressive sosiale prinsipper og idealer som bahá'ier over alt i verden arbeider med å fremme.

Disse viktige sosiale prinsippene innebærer å gjøre slutt på alle former for fordommer, opprettelse av full likestilling mellom kjønnene, erkjennelsen av de store verdensreligionenes grunnleggende enhet, å gjøre slutt på ekstrem fattigdom og rikdom, utdanning for alle, en høy standard for personlig atferd, erkjennelse

► *En vanlig aktivitet i bahá'í-samfunn er klasser for moralsk og åndelig opplæring av barn. Her ser vi en barneklasse i Phnom Penh, Kambodsja.*

“Kvinner og menn har vært og vil alltid være like i Guds øyne.”

— BAHÁ'U'LLÁH

av at sann vitenskap og sann religion harmonerer, en bærekraftig balanse mellom natur og teknologi og opprettelsen av et verdensomfattende forbund basert på kollektiv sikkerhet.

Når man overveier hvordan disse prinsippene står i forhold til de sosiale bekymringene – fra rasemessige forhold til økonomisk rettferdighet – som gav næring til det tjuende århundres mest dynamiske bevegelser, er det klart at det knapt nok har eksistert en fremtidsforsker, seer eller profet hvis fremtidsvisjon på en så nøyaktig måte har forutsett de kritiske trekk i det sosiale landskapet.

Langt fra å viskes vekk til det uvesentlige dominerer temaene som Bahá'u'lláh fokuserte på, i stadig større grad menneskehetens kollektive liv i det tjuende århundre.

Enhet er temaet

Bahá'í-troens progressive måte å forholde seg til det menneskelige samfunn på, har sitt utspring i at Bahá'u'lláh la stor vekt på enhet. Hvis man skulle beskrive hans lære med ett ord, ville det ordet i sannhet være enhet.

I sine skrifter understreker Bahá'u'lláh viktigheten av enhet og hva det egentlig innebærer. Det finnes bare én Gud og alle de store religionene i verden representerer én religion. De representerer menneskehetens reaksjon på åpenbaringen av Guds vilje for menneskeheten

gjennom guddommelige budbringere som følger hverandre. Denne forståelsen av de store religionenes felles opphav og hensikt ligger til grunn for enhetsbegrepet i Bahá'u'lláhs lære.

Fra denne grunnleggende forestillingen om guddommelig og religiøs enhet vokser andre prinsipper frem. Bahá'u'lláh forklarer at alle mennesker, som skapninger fra den samme Gud, også er ett folk. Forskjeller når det gjelder rase, nasjon, klasse, tro eller etnisk utspring, er ubetydelige når de forstås i denne sammenheng. På samme måte blir enhver tanke om overlegenhet knyttet til stamme, provins eller nasjon forkastet i bahá'í-troen. Guds røst erklærer, idet den taler gjennom Bahá'u'lláh:

“Vet dere ikke hvorfor vi skapte dere alle av det samme støv? For at ingen skal opphøye seg over sin neste. Overvei til alle tider i deres hjerter hvordan dere ble skapt. Ettersom Vi har skapt dere alle av samme stoff, påhviler det dere å være likesom én sjel, å vandre med samme føtter, spise med samme munn og bo i samme land, så at tegnene på enhet og sann løsrivelse kan bli åpenbart fra deres innerste vesen.”

Menneskehetens enhet

Idéen om at hele menneskeheten er én rase, danner grunnlaget for de andre prinsippene om sosial rettferdighet i bahá'í-troen. Bahá'u'lláh fordømte rase-

“...dere kan ikke stoppe kvinnefrigjøringen...”

En av de mest spennende og gripende episodene i den tidlige bahá'í-historien handler om den store persiske poeten Tahirih, som var tidlig ute med å fremme kvinners rettigheter. Hun ofret livet sitt fremfor å gi slipp på det hun trodde på. Født som Fatimih Braghani inn i en fremstående, geistlig familie i 1814, var Tahirih en ualminnelig kvinne for sin tid og sitt sted. Hun nådde et høyt utdanningsnivå og vant et stort ry for sin lærdhet og sin poesi. Da hun i 1844 hørte om bábí-troen, ble hun en av dens tidligste tilhengere og mest trofaste forsvarere.

Selv om mange i Vesten tror at den moderne bevegelsen for kvinners rettigheter startet i USA det samme året, har oppmerksomme historikere også anerkjent Tahirih, hvis navn betyr “Den rene”, som en av de første stemmerettskvinnene. Uredd og frittalende lot hun ikke sitt samfunns sosiale krav holde henne tilbake fra å nå sitt

potensiale. Gjennom sine handlinger proklamerte hun åpent kvinners og menns likestilling. En gang fjernet hun modig sløret i full offentlighet. Hennes liv og eksempel har virkelig blitt en inspirasjon for kvinner og menn over hele verden.

Hun betalte en forferdelig pris for sine modige handlinger. Hun ble en tid holdt fengslet av mannen sin som var uenig i det hun trodde på. Da hun rømte, ble hun nødt til å forlate barna for aldri å se dem igjen. Noen korte år senere ble hun igjen fengslet, denne gang av statsansatte som ble bekymret over at hun lyktes så godt med å samle tilhengere til Bábs tro som de anså som kjettersk i forhold til islam. Da en gruppe soldater som var sendt for å kvele henne nærmet seg, gav hennes siste ord en rørende visjon om fremtiden: “Meg kan dere drepe så snart dere vil, men dere kan ikke stoppe kvinnefrigjøringen.”

Kvinner: likeverd

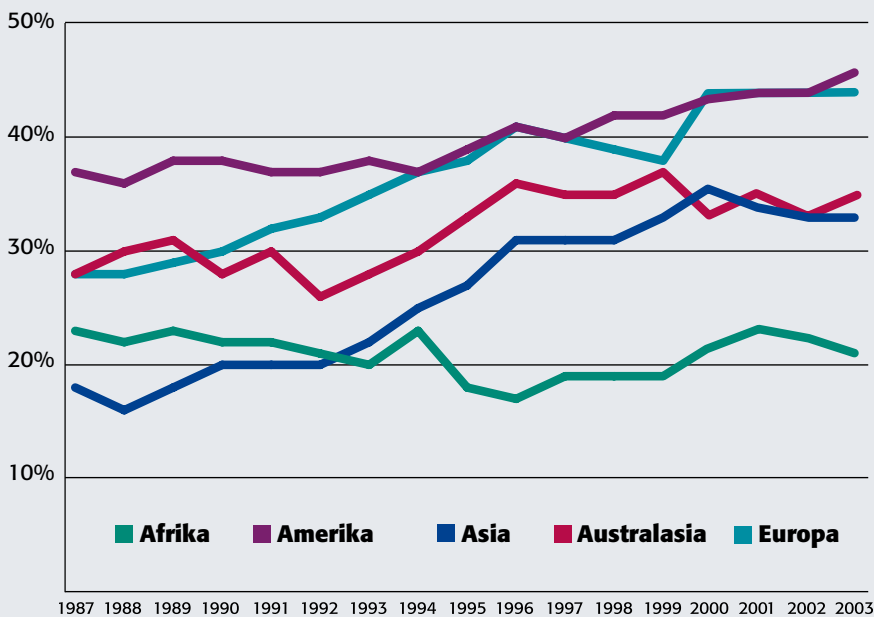
For første gang i historien har grunnleggeren av en verdensreligion ettertrykkelig fastslått likeverdet mellom kvinner og menn. Bahá'í-skriftene konstaterer også:

- Jenter bør ha fortrinn fremfor gutter når mulighetene for og ressursene til utdanning er begrenset.
- I bahá'í-ekteskap har verken ektemannen eller hustruen en dominerende rolle.
- Enhver tilsynelatende mangel på likeverd mellom evnene til kvinner og menn skyldes ene og alene kvinnes mangelfulle utdanningsmuligheter til nå.

I samsvar med disse prinsippene bestreber bahá'ier over hele verden seg på en rekke områder på å løfte frem og styrke kvinnene, forbedre kvinners utdanning, opprette komitéer til fremme av likeverd eller ganske enkelt stimulere til en bred diskusjon om kvinnes rolle i samfunnslivet. Mens fremgangen i hvert land og hver region påvirkes av historiske faktorer og lokale tradisjoner, er en viktig statistikk som markerer graden av fremgang, den som viser den høye prosentandelen av kvinner – i forhold til lignende institusjoner i deres land – som er valgt til bahá'í-organer som styrer på nasjonalt nivå.

Selv om både kvinner og menn er

Prosentvis representasjon av kvinner i nasjonale styrende organer (nasjonale åndelige råd)

valgbare til å tjene på valgte og utpekte institusjoner i bahá'í-troen på alle andre nivåer, er medlemskapet på Det Universelle Rettferdighetens Hus, bahá'í-troens internasjonale styrende organ, begrenset til menn. Bahá'u'lláh gav selv denne bestemmelsen, og den kan derfor ikke endres. Videre gav han ingen forklar-

ing på denne siden av bahá'í lovgivning. Derfor er det heller ikke noen offisiell forklaring, selv om enkelt-bahá'ier kan spekulere på årsakene. Det er rett og slett et trosanliggende.

◀ Medlemmer av Nasjonalt Åndelig Råd for Bahá'ier i Bermuda i år 2000.

“Menneskehetens tilfredshet, dens fred og trygghet, lar seg ikke oppnå med mindre og før enn dens enhet blir fast grunnfestet.”

— BAHÁ'U'LLÁH

messige og etniske fordommer og kom med følgende oppfordring: “Lukk deres øyne for rasemessige forskjeller, og ønsk alle velkommen med enhetens lys”.

Bahá'u'lláh erklærte også utvetydig likeverdet mellom kjønnene – på en tid da kvinnebevegelsene bare så vidt hadde begynt sin kamp for stemmerett i Vesten og slike idéer var bortimot uhørt i Midtøsten. Han ble dermed den første grunnlegger av en verdensreligion som uttrykkelig la vekt på likeverd mellom kvinner og menn.

Jenter bør faktisk ha førsterett til utdanning hvis en familie (eller et samfunn) av en eller annen grunn ikke har råd til å gi alle likeverdig utdanning. “Før likestillingen mellom mann og kvinne er en gjennomført og fullbyrdet kjensgjerning, er menneskehetens høyeste sosiale utvikling ikke mulig,” hevder bahá'í-skriftene.

Denne oppfordringen om lik behandling overser ikke de naturlige forskjellene mellom kjønnene. Bahá'u'lláh understreket viktigheten av morsrollen, farsrollen og familielivet. Utfordringen som samfunnet står overfor, er å gjøre kvinnene i stand til å delta som likeverdige innenfor alle bestrebelse som gjøres av menneskeheten – enten de er av vitenskapelig, økonomisk eller politisk art – mens de samtidig blir gitt muligheten til å oppfylle sine viktige roller som mødre og de første lærere for barna.

Bahá'u'lláhs tema om enhet blir også

▼ *Som en respons på Bahá'u'lláhs budskap om menneskehetens enhet, har mennesker med nær sagt enhver bakgrunn blitt bahá'ier. I Thailand har mange medlemmer av urfolksgruppen karin, slik som Rong Sujipong, lederen for landsbyen Pongdin, og hans familie blitt bahá'ier.*

Ekteskap og familieliv

Bahá'íene forstår det slik at familien utgjør den grunnleggende enheten i samfunnet. Så lenge denne sentrale byggesteinen ikke er sunn og forenet, kan heller ikke samfunnet bli sunt og forenet. Monogamt ekteskap mellom en mann og en kvinne danner grunnlaget for familielivet.

Bahá'u'lláh sa at ekteskapet er “en velværets og frelsens festning”. Bahá'í-skriftene hevder videre at ektepar bør strebe etter å bli “kjærlige ledsagere og venner og ett med hverandre for evig og alltid”.

Bahá'íene ser på forberedelse til ekteskap som et vesentlig element når det gjelder å sikre et lykkelig ekteskap. Forberedelsesprosessen omfatter et krav om foreldrenes samtykke ved valg av ektemake. Dette betyr ikke at bahá'íenes ekteskap blir arrangert. Enkelt personer skal selv finne frem til den de ønsker å gifte seg med. Når valget er gjort, har imidlertid foreldrene både rett til og plikt til å overveie nøy om de skal gi sitt samtykke eller ikke, og på den måten veilede barna i en av de viktigste avgjørelser i livet.

Bahá'íene tror at dette kravet er med på å bevare enheten innenfor ekteskapet og innenfor den utvidede familien. Som tidligere budbringere fra Gud, lærte også Bahá'u'lláh sine tilhengere å ære sine foreldre. Å få foreldrenes godkjenning av ekteskap styrker viktigheten av båndet mellom barn og foreldre. Det er også med på å skape støttende nettverk av foreldre for det nygifte paret.

Enkle løfter og enkel seremoni

Når foreldrene har gitt sitt samtykke, finner vielsen sted, og det krever kun den enkleste seremoni. I nærvær av to vitner som er godkjent av det lokale åndelige rådet, fremsier paret følgende vers: “Sannelig, vi vil alle holde fast ved Guds vilje.” For bahá'íene innebærer denne enkle forpliktelsen til å leve etter Guds vilje, alle de forpliktelsene som forbindes med ekteskap – også løftene om å elske, ære og holde av hverandre, å ta seg av hverandre uansett materiell helse eller velstand og å dele med hverandre og tjene hverandre.

Ut over disse enkle kravene, står

bahá'íene fritt til å skape sin egen bryllupsfeiring. Avhengig av personlig smak, familieressurser og kulturelle tradisjoner dekker bahá'í-brylluper hele spekteret fra små til store, inkludert alle former for musikk, dans, antrekk, mat og festiviteten.

Ekteskapsløftet betraktes som hellig i bahá'í-troen. Partnerne forventes å være absolutt trofaste mot hverandre.

Troens vektlegging av likestilling mellom kvinner og menn og dens fremme av rådslagning som et redskap for problemløsning, betyr imidlertid at mannens og hustruens roller i et bahá'í-ekteskap ikke er tradisjonelle. Kvinner står fritt til å følge opp karrierer som interesserer dem, og menn forventes å ta del i pliktene i hjemmet og oppdragelsen av barna.

Såkalte "ekteskap på tvers av raser" oppmuntres det også til i bahá'í-skriftene, noe som understreker menneskeslektens grunnleggende enhet.

Skilsmisse tillates, men frarådes

Hvis et bahá'í-ekteskap mislykkes, er skilsmisse tillatt, selv om det sterkt frarådes. Hvis bahá'íer velger å søke om skilsmisse, må de bo fra hverandre minst ett år og bruke tiden til å forsøke å komme til forsoning. Hvis skilsmisse fortsatt er ønskelig etter dette året, innvilges den, avhengig av hva landets lover krever. Dette "tålmodighetsåret" som bahá'íene kaller det, administreres av det lokale åndelige rådet.

Hovedhensikten med bahá'í-ekteskap – foruten fysisk, intellektuelt og åndelig kameratskap – er barn. Bahá'íer betrakter oppfostring av barn ikke bare som en kilde til stor glede og belønning, men som en hellig plikt. "Inngå ekteskap, o mennesker," er Bahá'u'llahs oppfordring, "så det fra dere kan fremstå den som vil minnes meg blant mine tjenere; dette er ett av mine bud til dere; adlyd det som en hjelp for dere selv."

Mens den bestemt fastslår at kvinner må nyte full likestilling med menn, anerkjenner Bahá'u'llahs lære også uttrykkelig de iboende forskjellene mellom den feminine og den maskuline natur – både fysisk og følelsesmessig. Bahá'íer forstår følgelig at mødre har en spesiell rolle i den tidlige opplæringen av barn – spesielt i de første leveårene da ethvert individs grunnleggende evner og karakter blir formet.

Siden bahá'íene tror at sjelen blir til i det øyeblikk unnfangelsen finner sted, ber foreldrene for det ufødte barnets velferd mens det fortsatt er i mors liv. Utdanning generelt, og bahá'í utdanning i særdeles-

het, er av den største viktighet i bahá'í-familier. Fra de tidligste år oppmuntres barna til å utvikle vanene med å be og meditere og å tilegne seg intellektuell og åndelig kunnskap.

▲ I bahá'í-læren oppmuntres det til ekteskap på tvers av rase og kultur.

▼ Bahá'í-troens ekteskapsseremoni er svært enkel og kan tilpasses alle kulturer. Her ser vi et nygift par i Korea som har på seg tradisjonelle bryllupsantrekk.

Blant prinsippene som Bahá'u'lláh la vekt på, finner vi:

- menneskehetens enhet
- likeverd mellom kvinner og menn
- å få slutt på fordommer
- å få slutt på ekstrem rikdom og fattigdom
- uavhengig søken etter sannhet
- utdanning for alle
- religiøs toleranse
- harmoni mellom vitenskap og religion
- et verdenssamvelde av nasjoner
- et universelt hjelpespråk

Bahá'íene streber etter å opprettholde en høy moralsk standard.

Bahá'u'lláh understreker viktigheten av:

- ærlighet
- pålitelighet
- kyskheter
- tjeneste for andre
- rene motiver
- gavmildhet
- handling fremfor ord
- enhet
- arbeid som en form for tilbedelse

Bahá'íene følger de ti buds moral i utvidet forstand.

Bahá'u'lláh forbyr:

- å drepe
- å stjele
- å lyve
- utroskap og utukt
- hasardspill
- alkoholholdige drikker
- stoffmisbruk
- sladder og baktalelse

fremholdt i en generell oppfordring om å fremme økonomisk rettferdighet. I en henvendelse til "de rike på jorden" skriver Bahá'u'lláh: "De fattige midt iblant dere er Min betrodde skatt. Vern derfor om dem, og tenk ikke bare på deres eget velvære." Bahá'í-skriftene oppfordrer til både frivillige bidrag og statlige tiltak så som "utligning og fordeling" av ekstrem rikdom slik at de store forskjellene mellom rike og fattige fjernes. Bahá'u'lláh foreskriver også bestemte tiltak som for eksempel utbyttedeling og at arbeid betraktes som tilbedelse, som skal fremme generell økonomisk velferd på tvers av klassene.

Utdanning blir spesielt vektlagt som nøkkelen som åpner for menneskehetens enorme kapasitet til fremgang, vekst og velstand. "Betrakt mennesket som en gruve rik på edelstener av uvurderlig verdi," skrev Bahá'u'lláh. "Utdannelse alene kan gjøre at den åpenbarer sine skatter og lar mennesket få nytte av disse."

Følgelig bør utdanning være tilgjengelig for alle og bør omfatte positive, åndelige verdier og moralske holdninger. Bahá'íene ser for seg en fremtid der "grunnleggende utdanning" strekker seg ut over pugging og enkle ferdigheter. Elevene må få redskapene til selv å analysere sosiale betingelser og forutsetninger, til å delta i planlegging og aktiv handling i samfunnet og til selv å undersøke sannheten. Menneskehetens enhet er et vesentlig element i ethvert bahá'í-pensum.

Vitenskap og religion

Enhetstemaet dukker også opp i Bahá'u'lláhs lære om vitenskap. Hans skrifter presenterer vitenskap og reli-

gion som de to mektigste kanalene for sivilisasjonens fremgang, med forskjellige og allikevel harmoniske tilnærminger til virkelighetsforståelsen. Disse to veiene er i alt vesentlig forenlige og forsterker hverandre gjensidig.

Vitenskapelige metoder er menneskelige redskaper for å forstå universets fysiske virkelighet. Med disse kan atomkjernens sammensetning eller den molekylære strukturen i DNA beskrives. Her ligger nøkkelen til å oppdage og åpne opp for ny teknologi. Vitenskapen kan imidlertid ikke veilede oss i bruken av slik kunnskap, noe som viste seg i forrige århundre gjennom den ekstreme anvendelsen av vitenskap og teknologi, med atombomben og andre masseødeleggelsesvåpen som de verste eksemplene.

Bahá'íene tror det bare er innenfor Guds åpenbaring at menneskeheten kan finne et verdssystem som setter denne form for utvikling i et riktig perspektiv. Religion tilbyr svar på de spørsmålene om moral, menneskehetens hensikt og vårt forhold til Gud som vitenskapen ikke kan nærme seg.

På samme tid, tror bahá'íene, risikerer enhver religion som ignorerer moderne vitenskapelige sannheter, å ende opp i fanatisme. Det er kun ved å anerkjenne

▼ Bahá'í-gruppen Artworks presenterer troens lære gjennom en kombinasjon av hurtige male- og danseforestillinger. Artwork har sin base i Perth, Australia, og viser forestillingene sine på skoler og andre steder hvor medlemmenes energi og ferdigheter tiltrekker seg entusiastiske reaksjoner.

vitenskapens og religionens harmoniske og komplementære natur at det menneskelige samfunn kan bevege seg trygt fremover.

I Bahá'u'lláhs skrifter er det en sterk oppfordring om uavhengig undersøkelse av virkeligheten, både vitenskapelig og religiøs. Individet bør, sa han, bestrebe seg på å fri seg fra fordommer og forutinntatte meninger og det å blindt følge tradisjoner eller tradisjonelle øvrighetspersoner. Rådslagning er et viktig redskap for å avdekke sannhet. [se side 45]

Bahá'u'lláh oppfordret også til å anta et felles hjelpespråk for alle mennesker, som et middel til å fremme enhet. "Den dag nærmer seg da alle verdens folk vil innføre ett allment språk og én felles skrift," skrev han. "Hvilken by et menneske enn reiser til når dette er oppnådd, så vil det være som om det kom inn i sitt eget hjem." Begrepet "hjelp" er viktig. Bahá'u'lláhs befaling er ikke et mandat for kulturell uniformitet. Bahá'í-læren både verdsetter og fremmer kulturelt mangfold.

Da disse prinsippene først ble fremsatt av Bahá'u'lláh for over 100 år siden, var de like radikale som et hvilket som helst sosialt program som det noensinne er laget utkast til. Det faktum at de ikke bare har overlevd, men i virkeligheten er blitt stadig mer utbredt og anerkjent, er et vitnesbyrd om den visjon som frembrakte dem.

Bahá'u'lláhs moralske retningslinjer for individet og hans mønster for ekteskap og familieliv [se side 30] er helt i tråd med grunnleggende behov i det moderne samfunn. På samme måte som de sosiale prinsippene, har Bahá'u'lláhs lover om individets moral og familiestruktur til hensikt å fremme enhet og velvære for samfunnet i sin alminnelighet. "De som Gud har utstyrt med innsikt, vil villig erkjenne at forskriftene gitt av Gud utgjør det ypperste middel til å bevare orden i verden og til å trygge dens folk," skrev Bahá'u'lláh.

Denne innsikten – at standarden for sosial rettferdighet og den enkeltes oppførsel, slik Bahá'u'lláh har beskrevet, gir en fullstendig og spesifikk måte å nærme seg de problemene på som menneskelheten i dag står overfor – ligger til grunn for bahá'í-samfunnets sterke optimisme om fremtiden. Enten det gjelder trusselen om miljø-ødeleggelse, den sykelige rasismen eller oppløsningen av familier, så tror bahá'íene fullt og fast at løsningene finnes i Bahá'u'lláhs skrifter. Bahá'íenes forpliktelse er å dele denne innsikten med andre. ■

Selv om den er sosialt progressiv, er bahá'í-læren om personlig moral kompromissløs

Bahá'u'lláhs lære om enkeltindividets moral begynner med tanken at det bare er én Gud. Selv om religiøse læresetninger i forhold til samfunnet i sin helhet må endres for å tilpasses tidens behov, er visse grunnleggende moralske og etiske læresetninger felles for alle trossamfunn. Bahá'íer mener at disse uforanderlige læresetningene er grunnleggende for den menneskelige rases lykke og velferd.

De moralske lovene i de ti bud, med fordømmelse av mord, utukt, løgn, begjær og manglende respekt for foreldre, finnes i alle religioner. På samme måte har budene som definerer individets forhold til Gud, stadig kommet til syne i rekken av guddommelige åpenbaringer. Bahá'u'lláh bekrefter og utfyller disse lovene. Han fordømmer ikke bare drap og løgn, men også baktalelse. Hasardspill, overfall og å trenge seg ulovlig inn på andres eiendom er også forbudt. Det samme gjelder bruken av alkoholholdige drikker og narkotiske stoffer – så lenge de ikke er foreskrevet av en lege.

Ærlighet og pålitelighet er fremhe-

▲ Bahá'í-troen fremmer en høy moralsk og etisk standard, og mange bahá'í-samfunn tilbyr barneklasser som fokuserer på moralske egenskaper, slik som denne klassen i Colombia.

vet i Bahá'u'lláhs skrifter. "Pålitelighet er den største portal som fører inn til ro og sikkerhet for folket," skrev Bahá'u'lláh. "I sannhet, stabiliteten i enhver virksomhet har vært og er avhengig av den."

Selv om verdens stadig skiftende moralske klima har ledet noen modernister til å avvise eller endre visse deler av Guds moralske lover, tror bahá'íene at en fordomsfri undersøkelse av nåværende tilstander uunngåelig fører til den konklusjon at samfunnet vil fortsette å lide hvis menneskelig moral ikke opplever en etisk renessanse. Verdensomspennende korrupsjon innen forretningsliv og styresmakter, epidemier med smittsomme kjønnssykdommer og oppløsningen av familieliv er konkrete eksempler på behovet for en høy standard for personlig atferd.